

N:o 77.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen, angående försäljning till Mjölby municipalsamhälle af viss del af förra furirsbostället Mjölby n:o 15 Södergården i Östergötlands län m. m.; gifven Stockholms slott den 9 mars 1906.

Under återopande af bilagda utdrag af statsrådsprotokollet öfver jordbruksärenden för denna dag, vill Kungl. Maj:t härmed föreslå Riksdagen att medgifva,

dels att ett å en af kommissionslandtmätaren G. W. Müntzing år 1899 öfver förra furirsbostället $\frac{1}{2}$ mantal Mjölby n:o 15 Södergården i Mjölby socken och Vifolka härad af Östergötlands län upprättad karta med B a 3 betecknad ägoskifte af nämnda kronoegendom, hvilket skifte innefattar en areal af 3 hektar 2,50 ar, må till landtförsvaret vid löpande arrendeperiods utgång öfverlämnas;

dels att af det å nämnda karta med B a 1 betecknade ägoskifte invid samma skiftes södra gräns så stort område må till statens järnvägar upplåtas, som kan anses utgöra vederlag för den från samma ägoskifte för statens järnvägar förut exproprierade mark om 661 kvadratmeter, och hvilket område bör så utläggas, att det innefattar nödigt utrymme för vattenledning samt plats för samlingsbrunn vid stranden af Svartån, sugrörsledning med skyddsbrunn i ån och pumphus vid stranden eller öster om den utmed stranden löpande gatan;

dels att de å förberörda karta med B a 1 och B a 2 betecknade ägoskiften af ifrågavarande kronodomän må, med undantag af ej mindre nyssberörda område invid södra gränsen af skiftet B a 1 än äfven det enligt nådigt bref den 5 juni 1903 afsöndrade område om 16,49 ar, till Mjölby municipalsamhälle försäljas mot köpeskilling, som skall på municipalsamhällets bekostnad bestämmas i den ordning, som i fråga om jords eller lägenhets afstående för allmänt behof är föreskrifven i nådiga förordningen den 14 april 1866, samt under villkor i öfrigt:

att municipalsamhället skall vara skyldigt ersätta järnvägsstyrelsen kostnaden för flyttning af statens järnvägars nuvarande anordningar för vattenintagning vid Mjölby station till nyssberörda område vid södra gränsen för skiftet B a 1 med belopp, som, om öfverenskommelse ej kan träffas, skall af Kungl. Maj:t bestämmas;

att köpeskillingen skall erläggas vid tillträdet och af municipalsamhället till landtränteriet i länet inbetalas;

att ifrågavarande ägoskiften må af municipalsamhället tillträdas vid utgången af nu löpande arrendeperiod den 14 mars 1914 eller dessförinnan å tid, hvarom municipalsamhället kan med vederbörande arrendehafvare öfverenskomma;

att innehafvarna af å ägoskiftena B a 1 och B a 2 befintliga lägenheterna Källhemmet, Mjölbylund och Hallersberg jämte innehafvarnas hustrur förbehållas rätt att, mot erläggande till municipalsamhället af stadgade afgälder inom januari månads utgång hvarje år eller å annan tid, hvarom kan öfverenskommas, besitta hvar sin lägenhet till nu löpande arrendeperiods slut den 14 mars 1914, dock med skyldighet för lägenhetsinnehafvare att, därest municipalsamhället finner nödigt att dessförinnan på annat sätt disponera lägenheten, efter uppsägning afträda densamma mot ersättning, som, därest öfverenskommelse ej träffas, skall bestämmas af skiljemän enligt lagen den 28 oktober 1887;

att det åt municipalsamhället upplåtna området skall, sedan köpebref därå utfärdats, i jordeboken upptagas under titel allmänt frälse;

att municipalsamhället skall ensamt vidkännas lagfartskostnader och öfriga med köpet förenade utgifter;

dels ock att köpeskillingen för ifrågavarande ägoskiften må, på samma sätt som köpeskillingarna för försålda mindre kronoegendomar, användas till inköp för kronans räkning af skogbärande eller till skogsodling tjänlig mark.

De till ärendet hörande handlingar och karta skola Riksdagens vederbörande utskott tillhandahållas; och Kungl. Maj:t förblifver Riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

Under Hans Maj:ts,

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF.

Gösta Tamm.

*Utdrag af protokollet öfver jordbruksärenden, hållet inför Hans
Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stock-
holms slott den 9 mars 1906.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern STAAFF,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena TROLLE,
Statsråden: TINGSTEN,
BIESERT,
friherre MARKS von WÜRTEMBERG,
TAMM,
SIDNER,
HELLNER,
SCHOTTE,
BERG,
BERGSTRÖM.

46:o.

Efter gemensam beredning med cheferna för landtförsvars- och civildepartementen anförde chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Tamm i underdånighet:

Uti en till Kungl. Maj:t ställd skrift hafva Carl Landegren, Wilh. Edlund och Oscar Wiström, jämlikt dem vid extra municipalstämma den 12 april 1901 med Mjölby municipalsamhälle lämnadt uppdrag — med förmälan att genom den af Kungl. Maj:t den 13 november 1903

fastställda plan för Mjölby municipalsamhälles ordnande och bebyggande plats för torg blifvit bestämd samt gator utlagts å den inom samhällets område liggande kronoegendomen $\frac{1}{2}$ mantal Mjölby n:o 15 Södergården — i underdånighet anhållit, att då det för samhällets utveckling vore af största vikt, att samhället blefve ägare af berörda kronodomän, Kungl. Maj:t måtte tillåta samhället att inköpa nämnda egendom för ett belopp, motsvarande det värde, hvartill egendomen med afseende å därför utgående arrende skäligen kunde uppskattas; varande vid den underdåniga ansökningen fogadt transumt af protokoll, fördt vid ofvanberörda extra municipalstämma, utvisande, att sedan dåvarande arrendatorn af kronoegendomen $\frac{1}{2}$ mantal Mjölby n:o 15 Södergården, J. R. Andersson, erbjudit samhället att mot ett ersättningsbelopp af 17,000 kronor och andra villkor få öfvertaga den arrenderätt till egendomen, som han genom kontrakt den 20 januari 1893 på 20 år från den 14 mars 1894 erhållit, municipalnämnden föreslagit stämman att, därest arrendatorn ville medgifva anstånd med besluts fattande i anledning af berörda erbjudande, till Kungl. Maj:t ingå med underdånig anhållan att samhället måtte få inlösa ifrågavarande kronoegendom efter det värde, hvartill den skäligen kunde uppskattas; att bemålde arrendator i en vid stämman aflämnad skrift förklarat sig villig låta sitt erbjudande stå fast på vissa i skriften angifna villkor, intill samhället hunne förskaffa sig besked å ansökan om egendomens inköpande för dess räkning; samt att stämman i enlighet med municipalnämndens förslag beslutat att, med begagnande af det af Andersson medgifna anståndet med besluts fattande i anledning af hans erbjudande, till Kungl. Maj:t ingå med underdånig anhållan att få inlösa kronoegendomen i fråga samt uppdragit åt sökandena att å samhällets vägnar underteckna den underdåniga skrifvelsen.

Till följd af nådig remiss har domänstyrelsen den 2 december 1904 häröfver afgifvit underdånigt utlåtande och därvid tillika öfverlämnat underdåniga yttranden af kronofogden i orten samt domänintendenten och Kungl. Maj:ts befallningshafvande i länet äfvensom öfriga till ärendet hörande handlingar, däribland en af kommissionslandtmätaren G. W. Müntzing år 1899 öfver ifrågavarande kronoegendom upprättad karta.

Af handlingarna i ärendet inhämtas hufvudsakligen följande.

Sedan arrendatorn af ifrågavarande kronoegendom, ofvanbemälde J. R. Andersson, afidit, har Axel Svensson såsom förmyndare för dennes omyndiga barn, hvilka numera arrendera egendomen, vid ordinarie municipalstämma med samhället den 28 oktober 1902 förklarat sig i

sin berörda egenskap vidblifva det af Andersson i listiden gjorda erbjudande till samhället om öfverlåtande af arrenderätten till egendomen.

Domänintendenten har, enär ifrågavarande egendom genom afträddande af jord dels år 1900 till arméförvaltningen och dels dessförinnan till Mjölby järnvägsstation numera hade föga värde som jordbruksfastighet, men i anseende till sitt läge ägde eftersökta och begärliga tomter, hvilka i händelse af försäljning kunde och borde betinga höga värden — allra minst 1 krona per kvadratmeter — förordat bifall till ansökningen.

I sitt ofvanberörda yttrande har kronofogden, då egendomens jord vore belägen på flera ställen inom samhällets område och då densamma i jordbrukshänseende därför vore af mindre värde, men för samhället och dess utveckling af oundgängligt behof för anläggning jämlikt fastställd stadsplan af torg och gator samt för andra samhällsnyttiga ändamål, likaledes tillstyrkt bifall till den underdåniga framställningen.

Kungl. Maj:ts befallningshafvande har — med erinran att ifrågavarande kronoegendom, förra furirsbostället $\frac{1}{2}$ mantal Mjölby n:o 15 Södergården i Mjölby socken och Vifolka härad, genom kontrakt den 20 januari 1893, med undantag af till statens järnvägar upplåten mark om 2 hektar 23,6 ar, blifvit på arrende under 20 år från den 14 mars 1894 mot en årlig arrendeafgift af 640 kronor upplåten till J. R. Andersson, efter hvilkens död arrenderätten öfvergått till hans två omyndiga döttrar Elsa och Eva Andersson jämlikt domänstyrelsens medgifvande den 31 december 1902 — vidare anført, att på grund af nådiga brefvet den 19 maj 1899 från egendomen tagits i anspråk för landtförsvarets behof, mot nedsättning i arrendeafgiften med 300 kronor, ett område om 7 hektar 87,90 ar, hvilket område vid en af kommissionslandtmätaren Müntzing förrättad, den 29 november 1900 fastställd ägostyckning åsatts $\frac{1}{6}$ mantal och betecknats med litt. Bb; att ägora till återstående delen af egendomen, hvilken hemmansdel vid ägostyckningen åsatts $\frac{1}{3}$ mantal och betecknats med litt. Ba, innefattade enligt ägostyckningshandlingarna en areal af 7 hektar 23,30 ar jämte andel i en å hemmansdelen befintlig, för gemensamt behof undantagen väg om 4,50 ar, vore fördelade i tre skiften, nämligen Ba 1 om 1 hektar 88,40 ar, å hvilket egendomens bostadsbyggnad med därtill hörande hus äfvensom ladugård vore belägna, Ba 2 om 2 hektar 32,40 ar och Ba 3 om 3 hektar 2,50 ar; samt att genom nådigt bref den 5 juni 1903 från ägolotten litt. Ba 1 till Vifolka härads sparbank försåls ett område af 16,49 ar.

Kungl. Maj:ts befallningshafvande har vidare förmält, att, såvidt Kungl. Maj:ts befallningshafvande hade sig bekant, anledning icke förefunnes att för något statens ändamål bibehålla äganderätten till skiftena Ba 1 och Ba 2. Annorlunda kunde förhållandet vara med skiftet Ba 3, som å ena sidan åtskildes från den till landtförsvarets behof upplåtna delen af egendomen endast genom statens järnväg och å andra sidan gränsade omedelbart intill den mark, som jämlikt nådigt bref till arméförvaltningen den 2 februari 1900 inköpts för kronans räkning att eventuellt användas för andra arméfördelningens träng. Chefen för nämnda arméfördelning hade nämligen i sammanhang med frågan om inköp af nyss omförmälda mark hemställt om upplåtande för trängens behof af detta skifte, men, med erinran därom att Kungl. Maj:t funnit framställningen icke böra för det dåvarande påkalla någon åtgärd, hade Kungl. Maj:ts befallningshafvande, som emellertid icke ägde kännedom om, huruvida sistnämnda skifte numera kunde vara erforderligt för försvarsverkets behof, för sin del icke något att erinra mot försäljning jämväl af ifrågavarande hemmansdel; och, ehuru för municipalsamhället förvärfvet af skiftet Ba 3 syntes vara af mera underordnad betydelse, då detta icke vore intaget i planen för samhällets bebyggande, hvaremot det måste vara för municipalsamhället af synnerlig vikt att förskaffa sig äganderätten till kvarvarande delen af skiftet Ba 1, som vore afsedt att utläggas till torg, samt till skiftet Ba 2, som vore afsedt dels till gator dels till tomter, och en begränsning af upplåtelsen till sistnämnda andelar således i fall af behof skulle kunna utan någon vidare olägenhet för municipalsamhället äga rum, ansåge sig likväl Kungl. Maj:ts befallningshafvande, då någon bestämd orsak hertill icke i ärendets dåvarande skick föreläge, böra biträda municipalsamhällets begäran att få förvärfva hela den på arrende upplåtna hemmansdelen.

Härjämte har Kungl. Maj:ts befallningshafvande framhållit, att å $\frac{1}{3}$ mantal Mjölby Södergård funnes följande lägenheter, försedda med enskilde personer tillhöriga boningshus, nämligen Källhemmet, Mjölbylund, Hallersberg och Åvik, belägna de båda förra å skiftet Ba 2 och de båda senare å skiftet Ba 1; att rörande lägenheten Åvik, som innehades af arrendatorerna, aftal antagligen träffats om dess förvärfvande af municipalsamhället i sammanhang med ett eventuellt öfvertagande af arrenderätten, hvarför något afsöndrande af denna lägenhet icke behöfde ifrågasättas; att en sådan åtgärd visserligen skulle kunna tänkas beträffande de öfriga lägenheterna, men att, då dessa vore belägna å platser, som enligt fastställd plan vore afsedda till gator och torg, och municipalsamhället för den skull under alla förhållanden måste förr eller senare

förvärfva den till dessa lägenheter nu hörande jord, äfven denna borde få af municipalsamhället förvärfvas; samt att, då emellertid enligt gällande arrendekontrakt af den 20 januari 1893 dåvarande innehafvarne af lägenheterna Källhemmet, Mjölbylund och Hallersberg, fjärdingsmannen S. J. Zachrisson, bagaren P. Hammar och stärbhusdelägarna efter slaktaren O. Persson, hade erhållit viss rätt att kvarbo, denna rätt syntes böra af dem få orubbad tillgodonjutas till arrendeperiodens utgång den 14 mars 1914.

Beträffande priset för fastigheten kunde enligt Kungl. Maj:ts befallningshafvandes mening det icke, såsom municipalsamhället föreslagit, ifrågasättas att, om staten skulle erhålla en köpeskilling, som motsvarade verkliga värdet å fastigheten, låta arrendevärdet ligga till grund, i hvilket fall, då detta utgjorde för $\frac{1}{3}$ mantal Mjölby Södergård 340 kronor, köpesumman skulle med en kapitalisering häraf efter 4 procent komma att uppgå till endast 8,500 kronor, hvartill komme att redan år 1900 af staten betalats för ofvanomförmälda för landtförsvarets räkning inköpta mark 1,500 kronor för tunnland och att jordprisen sedan dess icke nedgått inom och invid Mjölby samhälle, i hvilket afseende Kungl. Maj:ts befallningshafvande erinrat, att den till Vifolka härads sparbank upplåtna tomten betingat en köpeskilling af nära 1 krona 70 öre per kvadratmeter. Kungl. Maj:ts befallningshafvande ansåge därför, att priset för den mark, som innefattades under skiftena Ba 1 och Ba 2, borde utgå efter tomtvärdet, hvilket i betraktande af den jämförelsevis stora areal, hvarom nu vore fråga, visserligen icke kunde sättas så högt som till nyss angifna, vid försäljningar på platsen ganska vanliga belopp för kvadratmeter, men dock, på sätt domänintendenten yttrat, icke behöfde understiga 1 krona för kvadratmeter, samt att, då någon fullt nöjaktig värdesättning å fastigheten icke kunde åstadkommas annorledes än genom särskild uppskattning af densamma, den utvägen syntes kunna anlitas, att en värdering ägde rum i den ordning, som vore stadgad i nådiga förordningen den 14 april 1866 i fråga om jords eller lägenhets afstående för allmänt behof.

Tiden, då hemmansdelen, såvidt kronans rätt anginge, skulle få af municipalsamhället tillträdas, ansåge Kungl. Maj:ts befallningshafvande böra bestämmas till den 14 mars 1906; och borde blifvande köpeskilling erläggas senast vid tillträdet.

Såsom villkor i öfrigt för försäljningen borde enligt Kungl. Maj:ts befallningshafvandes mening föreskrifvas, att den ersättning, som, enligt hvad handlingarna i ärendet utvisade, skulle utgå till arrendatorerna af hemmansdelen, skulle erläggas af municipalsamhället utan afräkning å

köpeskillingen; att från försäljningen skulle undantagas ej mindre den till statens järnvägar upplåtna mark än äfven det enligt nådiga brefvet den 5 juni 1903 afsöndrade jordområde om 16,49 ar; att hemmansdelen skulle, sedan köpebref därå utfärdats, i jordeboken upptagas under titel allmänt frälse; att municipalsamhället skulle ensamt vidkännas lagfartskostnaden och öfriga med köpet förenade kostnader; samt att ofvannämnda innehafvare af lägenheterna Källhemmet, Mjölbylund och Hallersberg icke finge, för så vidt de inom föreskrifven tid erlade stadgad årlig afgäld, från besittningsrätten skiljas före den 14 mars 1914.

För egen del har domänstyrelsen vitsordat riktigheten af de utaf Kungl. Maj:ts befallningshafvande lämnade uppgifter rörande ifrågavarande kronoegendoms utarrendering, areal, styckning och därifrån skedda upplåtelser, däraf framginge, att arealen af den återstående delen af $\frac{1}{3}$ mantal Mjölby Södergård uppginge till 7 hektar 6,81 ar, och har domänstyrelsen vidare meddelat, att köpeskillingen för det till Vifolka härads sparbank upplåtna området, hvilken köpeskillning skulle bestämmas i den ordning, nådiga förordningen den 14 april 1866 föreskrefve, samt erläggas vid tillträdet, blifvit genom expropriationsnämnd fastställd till 2,800 kronor samt till landtränteriet inbetalad, och att enligt 10:de punkten i gällande arrendekontrakt om egendomen innehafvarna af lägenheterna Källhemmet, Mjölbylund och Hallersberg ägde i sin lifstid och, där de vore gifte män, deras hustrur, så länge de lefde, att, såvida styrelsen ej funne skäl uppsäga dem, innehafva och bruka sina respektive lägenheter mot erläggande till arrendatorn af årlig afgäld inom januari månads utgång af 40 kronor för Källhemmet, 85 kronor för Mjölbylund och 25 kronor för Hallersberg.

Domänstyrelsen har jämväl förklarat, att styrelsen i likhet med Kungl. Maj:ts befallningshafvande icke har något mot municipalsamhällets begäran att få förvärfva hela den nu på arrende upplåtna delen af ifrågavarande kronoegendom att erinra, hvarjämte styrelsen instämt i Kungl. Maj:ts befallningshafvandes förslag rörande sättet för köpeskillingens bestämmande.

Beträffande de bestämmelser, som af Kungl. Maj:ts befallningshafvande ansetts böra intagas bland köpevillkoren, har styrelsen anført, att, då, såvidt af ansökningshandlingarna framginge, municipalsamhället ej slutit aftal om öfvertagande af arrenderätten på de af dess innehafvare föreslagna villkor, däribland för öfrigt icke nämndes något om tiden för arrendets afträdande till samhället, tiden, då egendomen borde få med äganderätt af detsamma tillträdas, lämpligen borde bestämmas till den fardag, då om egendomen nu gällande arrendekontrakt

löpte till ända, med rätt dock för samhället att därförinnan efter öfverenskommelse med arrendeinnehafvarne tillträda egendomen, och syntes af samma skäl något förbehåll rörande den af arrenderättens innehafvare ifrågasatta ersättning för arrendets afträdande ej behöfligt.

Innehafvarna af ofvannämnda tre lägenheter har styrelsen ansett böra på sätt, Kungl. Maj:ts befallningshafvande ifrågasatt, vid försäljningen förbehållas den rätt, dem tillkomme att besitta en hvar sin lägenhet till nu löpande arrendetidens slut den 14 mars 1914, men har styrelsen tillika ansett municipalsamhället böra tillerkännas rätt att, därest detsamma funne nödigt att före nämnda tid på annat sätt disponera lägenheterna, uppsäga lägenhetsinnehafvarna till afflyttning, dock med skyldighet för municipalsamhället i sådant fall att till vederbörande lägenhetsinnehafvare utgifva ersättning för besittningsrättens förtidiga förlust och lösen för nu å lägenheterna befintliga hus.

Med anledning af de utaf Kungl. Maj:ts befallningshafvande föreslagna köpevillkoren har domänstyrelsen slutligen anført, att uttryckligt undantag från försäljningen för den till statens järnvägar upplåtna mark ej syntes styrelsen vara erforderligt, då densamma, enligt hvad ofvanberörda ägostyckningshandlingar utvisade, ej inginge i de nu till försäljning ifrågasatta skiftena af egendomen.

Sedermera har domänstyrelsen med underdånig skrifvelse af den 16 januari 1905 öfverlämnat en till styrelsen ställd skrifvelse från Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Östergötlands län, däruti denna myndighet — med förmälan att till grund för Kungl. Maj:ts befallningshafvandes här ofvan omförmälda underdåniga utlåtande lagts förberörda, vid handlingarna fogade, af kommissionslandtmätaren Müntzing år 1899 öfver Mjölby Södergård upprättade karta jämte beskrifning — anført i hufvudsak följande.

Å sagda karta upptogs efter afräkning af, bland annat, den till statens järnvägar afsöndrade mark, hvilken uppgafs omfatta en areal af 2 hektar 23,6 ar, den ifrågavarande fastighetsdelen till en areal af 7 hektar 23,30 ar, fördelad i tre skiften, däraf ett betecknats med B a 1 och beräknats innehålla 1 hektar 88,40 ar. Till Kungl. Maj:ts befallningshafvandes kännedom hade emellertid sedermera kommit, att från nyssnämnda skifte vid östra stambanans anläggning för vattenledning och plats till pumphus afsöndrats ett område, som enligt handlingarna i afskrift närlagd, af Ernst Wiman den 10 oktober 1874 upprättad beskrifning och uträkning öfver den jord, som exproprierats för östra stambanan från $\frac{1}{2}$ mantal Mjölby Södergård, omfattade 75 kvadratstänger, motsvarande i nu gällande ytmått 661 kvadratmeter, hvarjämte

Kungl. Maj:ts befallningshafvande under hand inhämtat, att på grund af bristande kännedom om denna afsöndrings tillvaro nämnda areal vid ägostyckningen och i beskrifningen öfver densamma kommit att inräknas såsom tillhörande skiftet litt. B a 1.

Slutligen har Kungl. Maj:ts befallningshafvande meddelat, att ifrågavarande område om 661 kvadratmeter icke för närvarande af statens järnvägar begagnades eller funnes å marken utmärkt äfvensom att, då området såsom beläget å ett i planen för Mjölby municipalsamhälles bebyggande upptaget torg syntes vara för samhället behöfligt, vattenledningen, om den för framtiden kunde vara för statens järnvägar erforderlig, syntes kunna på tillfredsställande sätt anordnas vid södra gränsen af skiftet litt. B a 1.

Uti den 22 mars 1905 afgifvet yttrande har arméförvaltningens fortifikationsdepartement beträffande den del af ifrågavarande kronodomän, som å kartan vore betecknad med B a 3 och som å ena sidan åtskildes från den till landtförsvaret för uppförandet af ett trängförråd upplåtna delen af egendomen endast genom statens järnväg och å andra sidan gränsade omedelbart intill den mark, som jämlikt nådiga brefvet till arméförvaltningen den 2 februari 1900 inköpts för kronans räkning att användas för andra arméfördelningens träng, förklarat sig anse, att, då all denna mark vore nödvändig för uppställande och utrustning vid mobilisering af fördelningens hela allmänna träng, detta med B a 3 betecknade område icke lämpligen kunde af kronan afyttras, utan fastmer nu borde för anförda ändamål till landtförsvaret öfverlämnas. För öfrigt vore, såsom Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Östergötlands län uti sitt ofvan först berörda utlåtande framhållit, förvärfvandet af nämnda skifte för municipalsamhället af mera underordnad betydelse, då skiftet icke vore intaget i planen för samhällets bebyggande. Hvad däremot beträffade de å samma karta med B a 1 och B a 2 betecknade områdena, som vore belägna i en motsatt del af municipalsamhället, hade dessa områdens bibehållande i kronans ägo endast för den händelse, att Östgöta trängkår kommit att förläggas till Mjölby, varit från landtförsvarets synpunkt önskvärdt, på det att förvärfvandet af den mark, som för ordnandet af denna trängkårs kasernetablissemment eventuellt visat sig ytterligare behöflig, skulle kunnat genom lämpligt jordbyte underlättas. Men då Kungl. Maj:t genom nådigt beslut den 10 mars 1905 förordnat, att nämnda trängkår skulle förläggas till Linköping, funne fortifikationsdepartementet för sin del icke något hinder numera möta för nämnda tvenne områdens afyttrande.

Slutligen har järnvägsstyrelsen, till följd af nådig remiss, den 23 maj 1905 i ärendet sig utlåtitt och därvid anfört följande.

På sätt af Kungl. Maj:ts befallningshafvandes i Östergötlands län ofvan omförmälda, af domänstyrelsen med underdånig skrifvelse den 16 januari 1905 öfverlämnade yttrande framginge, vore statens järnvägar ägare till ett vid östra stambanans anläggande exproprieradt, inom Mjölby Södergården beläget område om 75 kvadratstänger, som å ett handlingarna bilagdt »utdrag af expropriationskartan öfver statens östra stambana» vore betecknad med 2 b och som förvärfvats för »vattenledning och plats till pumphus». Ehuru den inom detta område anordnade vattenledningen icke för närvarande begagnades, ansåge järnvägsstyrelsen, med hänsyn särskildt därtill, att åtgärder af järnvägsstyrelsen vidtagits i syfte att utvidga de vid Mjölby station befintliga anstalterna för vattenanskaffning, området likväl icke böra afhändas statens järnvägar, åtminstone icke utan sådant vederlag, som kunde tjäna ofvan angifna syfte. Skulle annan mark för ändamålet upplåtas åt statens järnvägar, ansåge styrelsen, som icke hade något att erinra mot den i sådant afseende af Kungl. Maj:ts befallningshafvande i dess sist omförmälda skrifvelse föreslagna platsen vid södra gränsen af den å Müntzings karta med litt. B a 1 betecknade ägofigur, sig icke kunna underlåta att framhålla, hurusom vid sådant förhållande syntes böra tillses, att statens järnvägar tillförsäkrades nödig mark för vattenledningen samt lämplig plats för samlingsbrunn invid stranden af Svartån, sugrörsledning med skyddsbrunn i ån och pumphus, hvilket senare borde vara beläget antingen invid stranden eller omedelbart öster om den utmed stranden löpande gatan. Dessutom syntes ersättning för kostnaden för flyttning af de nuvarande anordningarna böra statens järnvägar tillerkännas.

Under förutsättning att hvad järnvägsstyrelsen sålunda anfört vid en eventuell försäljning af ifrågavarande kronodomän blefve iakttaget, hade styrelsen icke något att erinra mot nådigt bifall till municipalsamhällets underdåniga framställning.

Såsom förut nämnts, har arméförvaltningen å dess fortifikationsdepartement för landtförsvarets räkning gjort anspråk på ett af de ägoskiften af kronoegendomen Mjölby n:o 15 Södergården, hvilka Mjölby municipalsamhälle i underdånighet anhållit att få för samhällets vidare utveckling inköpa. Då ifrågavarande ägoskifte, hvilket, å Müntzings karta betecknad med litt. B a 3, i väster skiljes från till landtförsvarets

behof förut upplåten del af egendomen endast genom statens järnväg och i öster gränsar intill ett kronan tillhörigt område, afsedt att eventuellt användas för militärt ändamål, torde vara för försvarsverket behöfligt, samt, enligt hvad Kungl. Maj:ts befallningshafvande framhållit, samma ägoskifte icke är intaget i planen för samhällets framtida bebyggande, och sålunda förvärfvet af samma ägoskifte icke lär vara af väsentlig betydelse för municipalsamhället, synes mig lämpligt att skiftet i kronans ägo bibehållas för att till landtförsvaret öfverlåtas.

Beträffande åter de öfriga ägoskiften af egendomen, hvilka municipalsamhället önskar förvärfva, och hvilka på nyssberörda karta betecknats med B a 1 och B a 2, torde dessa, hvilka ingå i municipalsamhällets planlagda område, böra till samhället upplåtas, dock, hvad beträffar området B a 1, dels med undantag af den del däraf, som upplåtits till Vifolka härads sparbank, och dels med iakttagande att statens järnvägar erhålla lämpligt vederlag för den mark af sagda ägoskifte, som statens järnvägar förvärfvat för vattenledning och plats till pumphus. Sådant vederlag synes mig kunna, på sätt Kungl. Maj:ts befallningshafvande och järnvägsstyrelsen föreslagit, utan olägenhet beredas statens järnvägar genom upplåtande för ifrågavarande ändamål af behöflig mark vid ägoskiftets södra gräns.

Under åberopande af hvad sålunda i ärendet förekommit och då, med hänsyn därtill att de ifrågasatta upplåtelsearna äro afsedda att äga rum under löpande arrendeperiod, Riksdagens medgifvande till desamma torde böra inhämtas, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte i nådig proposition föreslå Riksdagen att medgifva,

dels att berörda, å Müntzings karta med B a 3 betecknade ägoskifte af kronoegendomen Mjölby n:o 15 Södergården, hvilket skifte innefattar en areal af 3 hektar 2,50 ar, må till landtförsvaret vid löpande arrendeperiods utgång öfverlämnas;

dels att af det å nämnda karta med B a 1 betecknade ägoskifte invid samma skiftes södra gräns så stort område må till statens järnvägar upplåtas, som kan anses utgöra vederlag för den från samma ägoskifte för statens järnvägar förut exproprierade mark om 661 kvadratmeter, och hvilket område bör så utläggas, att det innefattar nödigt utrymme för vattenledning samt plats för samlingsbrunn vid stranden af Svartån, sugrörsledning med skyddsbrunn i ån och pumphus vid stranden eller öster om den utmed stranden löpande gatan;

dels att de å förberörda karta med B a 1 och B a 2 betecknade ägoskiften af ifrågavarande kronodomän må, med undantag af ej mindre

nyssberörda område invid södra gränsen af skiftet B a 1 än äfven det enligt nådiga brefvet den 5 juni 1903 afsöndrade område om 16,49 ar, till Mjölby municipalsamhälle försäljas mot köpeskilling, som skall på municipalsamhällets bekostnad bestämmas i den ordning, som i fråga om jords eller lägenhets afstående för allmänt behof är föreskrifven i nådiga förordningen den 14 april 1866, samt under villkor i öfrigt:

att municipalsamhället skall vara skyldigt ersätta järnvägsstyrelsen kostnaden för flyttning af statens järnvägars nuvarande anordningar för vattenintagning vid Mjölby station till nyssberörda område vid södra gränsen för skiftet B a 1 med belopp, som, om öfverenskommelse ej kan träffas, skall af Kungl. Maj:t bestämmas;

att köpeskillingen skall erläggas vid tillträdet och af municipalsamhället till landtränteriet i länet inbetalas;

att ifrågavarande ägoskiften må af municipalsamhället tillträdas vid utgången af nu löpande arrendeperiod den 14 mars 1914 eller dessförrinnan å tid, hvarom municipalsamhället kan med vederbörande arrendeinnehafvare öfverenskomma;

att innehafvarne af ofvanberörda, å ägoskiftena B a 1 och B a 2 befintliga lägenheterna Källhemmet, Mjölbylund och Hallersberg jämte innehafvarnes hustrur förbehållas rätt att, mot erläggande till municipalsamhället af stadgade afgälder inom januari månads utgång hvarje år eller å annan tid, hvarom kan öfverenskommas, besitta hvar sin lägenhet till nu löpande arrendeperiods slut den 14 mars 1914, dock med skyldighet för lägenhetsinnehafvare att, därest municipalsamhället finner nödigt att dessförrinnan på annat sätt disponera lägenheten, efter uppsägning afträda densamma mot ersättning, som, därest öfverenskommelse ej träffas, skall bestämmas af skiljemän enligt lagen den 28 oktober 1887;

att det åt municipalsamhället upplåtna området skall, sedan köpebref därå utfärdats, i jordeboken upptagas under titel allmänt frälse;

att municipalsamhället skall ensamt vidkännas lagfartskostnader och öfriga med köpet förenade utgifter;

dels ock att köpeskillingen för ifrågavarande ägoskiften må, på samma sätt som köpeskillingarna för försålda mindre kronoegendomar, användas till inköp för kronans räkning af skogbärande eller till skogsodling tjänlig mark.

Hvad föredragande departementschefen sålunda hemställt, däri statsrådets öfriga ledamöter instämde,

behagade Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten bifalla samt förordnade, att i enlighet därmed proposition till Riksdagen skulle aflåtas, så lydande som bilagan litt . . . till detta protokoll utvisar.

Ex protocollo:

Reinh. H. J. Rudbeck.
